Hanna Caspian

Panství Greifenau

Lesk soumraku

Román

Panství Greifenau

Lesk soumraku

Original Title: Gut Greifenau – Abendglanz
Copyright © 2018 by Knaur Verlag.
An imprint of Verlagsgruppe Droemer Knaur GmbH & Co. KG, Munich

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.

Translation © Kateřina Batistová, 2023
Cover © ZERO Werbeagentur, 2023
© DOBROVSKÝ s. r. o., 2023

ISBN 978-80-277-3220-3 (pdf)

Hanna Caspian

Panství Greifenau

Lesk soumraku

přeložila Kateřina Batistová

Red

Pro Minnu

Byla jsi skvělá vypravěčka příběhů.
Jsem si jistá, že by se ti tenhle příběh líbil.

20 km
S
SZ
SV
Z
V
JZ
JV
J
Kolberg
Treptow
Kammin
Ahlbeck
Swinemünde
Greifenberg
Wollin
Štětínská laguna
Rega
Schivebein
Rega
Naugard
Labes
Ihna
Gollnow
Dramburg
Pölitz
Štětín
Altdamm
Odra
Ihna
Stargard
Jakobshagen
Kallies
Greifenhagen
Panství Greifenau
Gartz
Arnswalde
Pyritz
Bernstein
Lippehne
Königsberg

Stolp
Wipper
Stolpe
Rügenwalde
Schlawe
Zanow
Köslin
Bütow
Wipper
Radue
Pollnow
POMOŘANY
Belgard
Bublitz
Leitzenitz
Baldenburg
Polzin
Bärwalde
Neustettin
Hammerstein
Konitz
Schlochau
Tempelburg
Batzebuhr
Falkenburg
ZÁPADNÍ PRUSKO
Vandsburg
Pilow
Flatow
Deutsch Krone
Lobsens
Schneidemühl
Wirsitz
Nakel
POZNAŇ

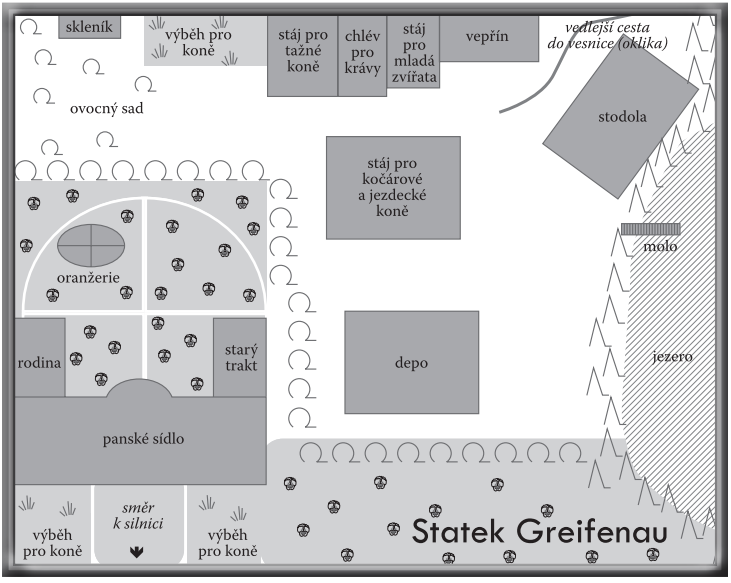
skleník
výběh pro koně
stáj pro tažné koně
chlév pro krávy
stáj pro mladá zvířata
vepřín
vedlejší cesta do vesnice (oklika)
ovocný sad
stodola
stáj pro kočárové a jezdecké koně
molo
oranžerie
rodina
starý trakt
depo
jezero
panské sídlo
výběh pro koně
směr k silnici
výběh pro koně
Statek Greifenau

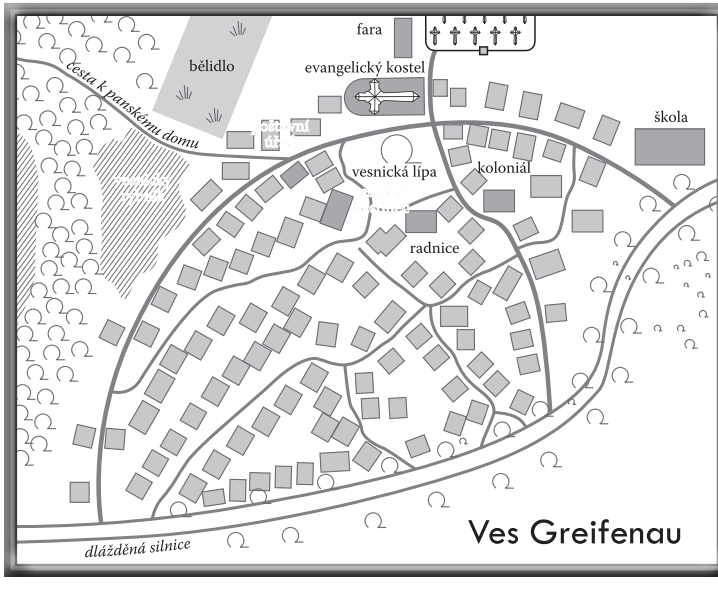
fara
evangelický kostel
bělidlo
cesta k panskému domu
škola
vesnická lípa
koloniál
radnice
dlážděná silnice
Ves Greifenau

Přehled osob

Panstvo

Donatus von Auwitz-Aarhayn	patriarcha, starý patron
Adolphis von Auwitz-Aarhayn	velkostatkář, nový pán na panství Greifenau
Feodora von Auwitz-Aarhayn, roz. Gregorius	velkostatkářka
Konstantin	nejstarší syn
Anastasia	nejstarší sestra, provdaná hraběnka von Sawatzki
Nikolaus	prostřední syn
Alexander	nejmladší syn
Katharina	nejmladší dcera

Služebnictvo

Albert Sonntag	nový kočí
Karl Matthis	domácí učitel
Theodor Caspers	majordomus a komorník
Ottilie Schottová	mamzel, hospodyně a komorná
Irmgard Hindemithová	kuchařka
Bertha Polzinová	kuchtička
Wiebke Plümecke	pokojská
Clara Fiedelová	pokojská
Hedwig Hauserová	služka
Kilián Hübner	podomek
Johann Waldner	podkoní

Eugen Lignau	čeledín
Tomasz Ceynowa	polský dělník u zemědělských strojů

Ostatní

Egidius Wittekind	evangelicko-luteránský pastor
Paula Ackermannová	vnučka Egidia Wittekinda
Rebecca Kurscheidtová	vesnická učitelka
Julius Urban	syn bohatého průmyslníka
Ludwig von Preußen	synovec císaře Viléma
Raimund Thalmann	správce statku
Annabella Kassini	milenka
Hektor Schlawes	dřívější kočí
Tobias Güstrow	nejstarší syn pachtýře

Kapitola 1

29. květen 1913 – Greifenau, Zadní Pomořany
velkostatek hrabat von Auwitz-Aarhayn

Ať se těmi starými tradicemi zadusí.

K čertu s tím starým paličákem! Inovace byly nutné, jinak by jim ujel vlak. Konstantin byl na nevyhnutelné hádky se svým dědečkem připraven, jak teď, tak i do budoucna.

Koneckonců měl lepší argumenty. Tohle vědomí vyvolalo na jeho tváři vítězoslavný úšklebek. I kdyby se mu dědečka nepodařilo přesvědčit, protože ten každou diskusi utnul v zárodku – stejně dřív nebo později vyhraje, protože čas je na jeho straně.

Luxusně vybavené kočáry budící dojem pohodlnosti rachotily po příjezdové cestě. Koruny bílých vrb se skláněly k pozdravu. Na nevelkém kopci se tyčil panský dům. V rozích budovy se vypínaly schodišťové věže bohatě zdobené reliéfy. Ornamentální pásy listů a perel zdobily průčelí. Vypadal téměř jako zámek. Byli doma.

Obvykle se Caspers tvářil nepřístupně a nikdy se neobtěžoval s úsměvem. V tomto okamžiku byl ale jeho obličej stažený do grimasy. Vyřítil se naproti kočáru, což nevěstilo nic dobrého. Cípy livreje mu vlály. Déšť mu smáčel prameny prořídlých černých vlasů na čele.

Caspers vrhl ustaraný pohled do jejich kočáru a hned spěchal ke druhému, kde seděla Katharina s rodiči. Sluha prudce otevřel dveře. To bylo neslýchané chování. Alexander, Konstantinův nejmladší bratr, zvedl pobaveně obočí. To, co se tu dělo, bylo předzvěstí něčeho nezvyklého. Dokonce i mamzel Schottová vypadala ohromeně.

Konečně landauer zastavil před schodištěm. Čeká snad na ně ostatní služebnictvo v hale? Vždyť se přeci rodina vrátila domů po

třech týdnech pobytu v říšském hlavním městě. Obvykle znamenal jejich příjezd nástup veškerého domácího personálu.

Caspers rozčileně přešlapoval před druhým kočárem. Jeho hlas zněl pronikavě. „… už je na cestě a přiveze doktora Reichenbacha". Komorník uhnul stranou a Konstantinův otec, hrabě Adolphis von Auwitz-Aarhayn, vystoupil.

„Konstantine, ty také, Alexandře. Musíme…" Rozrušeně těkal pohledem z jednoho syna na druhého a zpět k prázdným schodům. Déšť mu skrápěl rudý obličej.

„Zrovna teď připravují žebřiňák. Eugen už musí každou chvíli předjet," vysvětloval spěšně Caspers.

„Váš dědeček… měl… nehodu. Hned tam jedeme."

V tom okamžiku se objevilo na cestě k nádvoří koňské spřežení.

„Adolphisi, snad nechceš na tomhle povozu… v tom drahém oblečení." Hraběnka Feodora von Auwitz-Aarhayn zněla pobouřeně, ale zmlkla, když uviděla manželův obličej.

„Waldnere, dejte dolů ty kufry. Vezmeme si kočár a žebřiňák." Konstantinův otec se obrátil na mamzel Schottovou, která seděla v kočáře s Alexandrem.

„Přineste rychle nějaké deky, asi budeme muset otce převézt."

Adolphis von Auwitz-Aarhayn vzal Konstantina kolem ramen. „Byl svážet dřevo v Dunkelhainu." Hlas se mu zlomil. „Ztrouchnivělý strom…"

„V tomhle počasí?!" Vždyť celý den pršelo. Les musel být strašlivě rozmoklý. Ale tohle byl přesně Konstantinův dědeček. Paličatý, nad všechno povznesený, dokonce i nad počasí. Nikdy by se před nikým a před ničím nesklonil, a už vůbec ne před trochou deště.

Nový kočí, Albert Sonntag, a podkoní Johann Waldner chvatně sundávali zavazadla z nosiče dolů na štěrkovou cestu. Wiebke, jedna z pokojských, pospíchala s hromádkou vlněných dek ze vchodu. Mamzel Schottová a dvě další služky ji následovaly a začaly nosit kufry do domu.

Konstantinův otec si setřel dešťové kapky z čela, nebo se snad potil strachy? „Kilián jel do vsi, k doktoru Reichenbachovi."

„Jak je to vážné?" Ta slova drásala Konstantinovi hrdlo.

„Radši si pospíšíme." Otec už chtěl nastoupit, když vtom se zadíval na Johanna Waldnera a pak na nového kočího. „Pane Sonntagu, vy jeďte s námi. Eugene, ty pojedeš za námi s žebřiňákem."

Sonntag vynikal nad všemi ostatními svou tělesnou výškou, předčil dokonce i Casperse.

„Waldnere, pojedete naproti Kiliánovi. Doktor ať už sem nezajíždí a jede přímo na místo nehody. Ihned!"

Konstantin, jeho otec i Alexander nastoupili do kočáru a vyrazili za žebřiňákem.

* * *

Na okraji lesa vystoupili. Poslední metry vedly houštinou, kde šlapali po ztrouchnivělém, mrtvém dřevu, přelámaných větvích a kapradinových porostech. Vůně vlhké země, v níž rozkladný proces připravuje úrodnou půdu pro příští generace, stoupala Konstantinovi do nosu. Vůně rodného kraje.

Donatus von Auwitz-Aarhayn ležel na mokrém, tlejícím loňském listí a sípavě dýchal. Otec poklekl k dědečkovi, který zněl jako vzdálená ozvěna sebe sama. Škrábance na kůži, slepené bílé vlasy. Bledý obličej. Víčka se mu chvěla. V očích se zračila panika. Konstantin se zadíval stranou. Jako by se všechny jeho dobré úmysly změnily v něco zlého. Tohle v žádném případě nechtěl. Mráz mu přeběhl po těle.

Patriarcha byl chlap jako medvěd, statný východolabský junker bismarckovského ražení. Veliký nos, pod ledově modrýma očima pytle. Křehkost stáří byla pro něj neznámým pojmem. Jeho nepromokavý plášť se svezl pod něj, plstěný klobouk ležel o pár metrů dál vedle těžké dubové hole. Přes horní část těla mu ležel mohutný kmen.

K jednomu ze stromů byly přivázány dvě patriarchovy německé dogy. Nervózně kvílely. Jejich páníček ležel zraněný na zemi. Trýznivé zvuky značily něco zlého. Vedle nich stáli dva lesní dělníci s provinilými a vyděšenými výrazy.

„Ten strom se prostě takhle zřítil."

Dědeček často chodil křížem krážem po lese a kontroloval porost. To byl jeden z jeho vrtochů.

„Je shnilý. Je to vidět," hájil se druhý. „Vraceli jsme se, abychom dopravili poslední kmen na odvozní místo." Jako by chtěl dokázat svá slova, ukázal na statného chladnokrevníka, který stál o pár kroků dál na lesní cestě s pokácenou borovicí v potahu.

Konstantin se zadíval na otce, který úpěnlivě mluvil na zraněného. „Připevněte řemení ke stromu," zařval. To už mohli udělat dávno, ztratilo se příliš mnoho drahocenného času.

Jeden z lesních dělníků, podsaditý, statný chlap s červenými tvářemi, k němu přistoupil.

„Milostpane, to jsme měli nejdříve také v úmyslu, ale báli jsme se…" Otočil obličej a ukázal bradou ke koruně stromu.

Konstantin hodnotil situaci. To, že to dědečka úplně nerozmačkalo, bylo jen díky kusu skály, na nějž dopadla koruna nemocného dubu. Podíval se na druhou stranu, kde Sonntag, ten nový kočí, prohlížel zlomený kmen stromu. Vyvrácený a rozlámaný – padlá síla přírody.

„Byly tu v posledních dnech bouřky?" zeptal se kočí.

„Ne tak silné jako začátkem měsíce."

V prvních květnových dnech se do těchto oblastí Evropy vrátila zima. Tady na severu, blízko Baltu, to bylo obzvlášť těžké. Mráz, sníh a silné bouřky zasáhly celý region. Pole byla zpustošena, na mnoha z nich se opozdí žně.

Sonntag se zkoumavě rozhlédl, jako by něco hledal. „Ten strom nemůžeme jen tak sesunout ke straně…To by vašemu dědečkovi… To by nebylo dobré," dokončil větu. „Potřebujeme páku. Společně ten kmen nadzdvihneme a dva pak musí hraběte vytáhnout."

Konstantin kývl. Zdálo se, že tenhle muž byl stejně nápaditý jako vysoký. „Ano, páku… Tatínku, jak mu je?

Otec vzhlédl. Jeho oči se vlhce zaleskly. „Nevypadá to dobře." Váhavě pustil ruku hlavy rodiny a postavil se. „Obávám se, že žebro zasáhlo plíci," zašeptal.

„Může mluvit?"

Adolphis těžce oddechoval. „Kleje, tak zřejmě ano."

Kočí odvázal lano z postroje statných chladnokrevníků. Ukázal na jedno místo poblíž. Konstantin okamžitě pochopil, co má v úmyslu.

„Tatínku, musíte spolu s Alexandrem dědečka vytáhnout, zatímco my nadzdvihneme strom."

Lesní dělníci přitáhli čerstvě pokácené dřevo a podsunuli je vedle hraběte pod ztrouchnivělý kmen. Hekali. Čeledín Eugen Lignau, který doposud vystrašeně postával opodál, přiložil ruku k dílu. Za přispění Sonntaga se nakonec podařilo slabší kmen šikovně umístit.

„Musí to jít rychle," nabádal Konstantin.

„Alexandře, ty ho chytíš za levé rameno a já za pravé," přikazoval nejmladšímu synovi otec.

Konstantin se postavil mezi dva lesní dělníky a kočího, který uchopil jeden konec pokáceného kmene. Na druhé straně stál Eugen a svým tělem tlačil kmen k zemi, aby nemohl podklouznout.

„Na tři!" Konstantin začal počítat.

Nasadili páku. Dřevo praštělo o dřevo. Muži supěli. Masivní kmen se pohnul. Uvolnili tělo a vytáhli ho za doprovodu bezbožného klení a tlumených výkřiků bolesti. Nechali kmen padnout a uskočili stranou.

Teprve teď se Konstantin odvážil k dědečkovi pokleknout. Jeho oči mžikaly, bělmo měl pokryté rudými popraskanými žilkami, v koutku úst rozmazanou krev. Dýchal sípavě, hrudník se mu při nádechu nezvedal.

Pohled na něj pronikal Konstantinovi do morku kostí. Jeho milovaný i obávaný dědeček. Nepamatoval dobu bez něj. Jako všichni ostatní trpěl i Konstantin jeho panovačností. Jeho vnitřní boj – v posledních letech to navíc byly skutečné, i když jen verbální bitvy – Konstantina mnohému naučil. Naučil se, co má od života čekat a co ne. Největší prioritou bylo, že nechtěl být jako jeho dědeček. To ale neznamená, že ho může postrádat. Teď ještě ne. Ne tak nečekaně. Srdce mu sevřela bodavá bolest. Konstantin si konečně připustil myšlenku, která se mu v posledních minutách vnucovala. Co když dědeček zemře? Palcem mu láskyplně setřel krev ze rtů.

Donatovi von Auwitz-Aarhayn bylo třiasedmdesát let. Neexistoval jediný důvod, proč by měl tento svět opustit předčasně, stejně jako Železný kancléř, jehož si tolik vážil. Měl by se přece dožít nejméně osmdesátky. Donatus nikdy nepomyslel na to, že by předal vedení

svému synovi – ještě dlouho ne. Sedmdesát tři let – to nebyl žádný věk pro někoho z rodu von Auwitz-Aarhaynů z Greifenau.

Kolik debat s ním jen Konstantin vedl v posledních letech? O technických alternativách. O změnách, které by umožnily pracovat efektivněji a produktivněji. Pokaždé padla u starého pána kosa na kámen. Jeho tatínek často opouštěl místnost, jako by se ho to netýkalo. Byl to ryzí nezájem, nebo jen naschvál namířený vůči vlastnímu otci, tomu paličákovi, který svému druhorozenému celý život odpíral pozornost? Když před lety náhle zemřel tatínkův starší bratr na záškrt, musel Donatus přenést část povinností na mladšího potomka. Jenomže ten si již zvykl na zahálčivý a svobodný život, jehož se už nemínil vzdát.

Objevil se Alexander s dekou, kterou rozprostřel vedle dědečka. Konstantin pokýval na souhlas, ale otec zapochyboval. „Má příliš velké bolesti. Nesmíme s ním hýbat."

„To přeci musíme," naléhal jemně Konstantin. „Musíme ho dostat na žebřiňák." Koutkem oka viděl, jak Eugen rozprostřel zbytek dek na žebřiny.

Otec sklonil hlavu, jako by ta představa byla nad jeho síly. „Buďte, proboha, opatrní."

V šesti podsunuli deku pod zmučené tělo a opatrně ho nesli k žebřiňáku. Starý pán nepřetržitě sténal.

Konstantin si přisedl k němu na vůz. Skvrnitá, vrásčitá ruka byla ledová a ztuhlá. Bylo velmi neobvyklé takhle se dotýkat důvěrně známého člověka. Poklepání na rameno nebo pohlavek, to byl doposud jediný způsob fyzického kontaktu mezi ním a dědečkem.

Sténání ustalo, zatímco žebřiňák pomalu drkotal po lesní cestě. Když dorazili na kraj lesa, vyjel proti nim druhý kočár. Kilián, podomek, s ním šikovně uhnul stranou.

Doktor Reichenbach ihned vyšplhal ke zraněnému. Nezdržoval se zdvořilostmi a starého hraběte okamžitě vyšetřil. Prohmatal mu hrudní koš. Dědečkovo sténání jasně ukazovalo, jak na tom je. Doktorův obličej se zachmuřil. Když opět vzhlédl, stále mlčel. Zdálo se, že hledá konejšivá slova, aby vyjádřil to nejhorší. Nakonec jen neznatelně potřásl hlavou.

Otec porozuměl. „Dovezeme ho domů."

29. květen 1913

Katharina měla dědečka ráda, ačkoliv jí občas naháněl hrůzu. Když se mu něco nelíbilo, duněl jeho hlas celým domem jako bojový útok. Víckrát už zažila, jak dědeček nějakého pachtýře tak vypeskoval, že se odplazil jako zpráskaný pes. Dost často slyšela starého pána obdivně vzpomínat na dobu, kdy jeho otec rovnal sedláky býkovcem. Všichni se ho báli. Také její nejstarší bratři, Konstantin a Nikolaus, byli neustálým zdrojem jeho výtek, o rodičích ani nemluvě. Avšak k ní a Alexandrovi, oběma nejmladším dětem, se naštěstí tak panovačně nechoval.

Právě teď se jí zmocnila tíseň. Tatínek předtím hrozně zbledl a máti si přitiskla ruku k ústům. Na tohle její teatrální gesto byla zvyklá, ale tentokrát to vypadalo, že je doopravdy otřesená.

Dědeček s nimi nejel do Berlína. Nesnášel, když musel opustit statek a půdu. Takže tatínkovi předal úkoly výlučně spojené s cestováním. Pokud to bylo jen trochu možné, zařídil, aby obchodní partneři přijížděli na panství. Den, kdy nepracoval na rodné hroudě, byl ztraceným dnem. Bylo to nejlepší místo na světě. Pro něj jediné.

Mezitím ty tři týdny v Berlíně otevřely Katharině oči. Jako by z ní někdo smyl v ledové lázni poslední zbytky dětství a vrhl ji do nového života. Cítila se probuzená a vzrušená. Uviděla svět jinýma očima. Chtěla se proti němu rozběhnout a vstřebávat ho do sebe s každičkým nádechem. Šípková Růženka procitla.

Pak přišel den odjezdu. S každým ujetým kilometrem cítila, jak se po ní sápe starý život a vnucuje jí zaběhané pořádky. Teď bude zase izolovaná, schovaná za zdmi; dýchla na ni nuda a strnulost. Jak by se mohla vrátit k tomu jednotvárnému životu? Do té každodennosti, kde největší možnou změnou je změna počasí. Ono nepříjemné vnitřní pnutí, které jí zpáteční cesta způsobovala, by si raději odpustila. S překvapením vnímala, že pocit radostného očekávání změny ustoupil strachu z nějakého nečekaného, drastického zvratu.

Katharina zůstala stát u balustrády velkého točitého schodiště. Dole ve vstupní hale stál domácí učitel, palce zakleslé za kšandami,

a sledoval služebnictvo. S vyvaleným břichem všem překážel v cestě a pohupoval se na špičkách dopředu a dozadu. Dovnitř vcházela kuchtička Bertha se dvěma velikánskými kufry v rukou.

„Rychleji, rychleji. Copak si rodina pomyslí? Ještě nejste hotovi. Pracuješ jako chromá kobyla," popoháněl ji Matthis.

„Jak dlouho ho budu muset ještě snášet?" šeptala si Katharina tiše. Zatřásla rozhořčeně hlavou, jako by tím mohla vymazat jeho existenci. Dole zatím jedna z pokojských, malá a drobná Wiebke, vláčela na zádech obrovský kufr. Vlekla ho kolem Matthise. Nošení kufrů by vlastně byla Kiliánova práce, ale ten měl teď důležitější úkoly.

„Nepředstírat únavu. Myslím, že to jde i rychleji." Matthis zbožňoval, když mohl jiným rozkazovat nebo jim udílet lekce či opravovat jejich mluvu.

„Myslím, pane domácí učiteli, že pokud má někdo personálu říkat, aby pracoval rychleji, tak jsem to já."

To promluvil skřípavým hlasem Caspers. Katharina rychle poodstoupila. Jestli ji ti dva neobjeví, mohla by mít to potěšení, že bude svědkem jejich kohoutího zápasu. Tajně stáhla do pozadí.

„Ano, ale panstvo… Má to přeci jít rychle, ne. A zrovna teď… když se stalo to neštěstí…"

„Uvítal bych, kdybyste jednou provždy nechal vedení služebnictva na mně."

Matthis, jemuž byly shora vidět řídnoucí rudohnědé lokny, si hlasitě odfrkl. Tohle mu nebylo vůbec po chuti. Caspers měl jednoznačně na povel celý domácí personál a on jen mladé panstvo, s nímž se muselo zacházet daleko shovívavěji, než mu bylo milé.

Katharina měla za to, že je učitel touží drezírovat stejně jako psy, jimž se hází klacek k aportování. Ale to mu bohužel nebylo povoleno. A od doby, co tatínek před dvěma lety zakázal domácímu učiteli po jednom nehezkém výstupu, při němž hrál podstatnou roli Alexander, používat rákosku, zůstala mu jeho nejoblíbenější činnost zapovězena. Tehdy začala ta zášť mez ním a Caspersem. I když sourozenci nemohli ve skutečnosti vystát ani jednoho z nich, už z principu byli na Caspersově straně.

„Vidím tady jen jedinou osobu, která se nepohybuje rychle," dodal Caspers.

Tohle už bylo příliš. Viditelně naštvaný Matthis se otočil a zlostně odkráčel.

Katharina se zubila od ucha k uchu. Dovedla si živě představit, jak to muselo mezi oběma vřít, když byla rodina pryč.

„Katharino!" Matka vyšla společně s mamzel Schottovou z knihovny a obdařila Katharinu přísným pohledem. „Jdi se převléknout. Netuším, kdy se za těchto okolností bude podávat jídlo, ale měla by ses naučit být připravena." Hraběnka Feodora von Auwitz-Aarhayn spěchala přes vstupní halu. „Musím okamžitě zajít do parku. Musím vědět, že se mým růžím daří dobře."

Katharina za ní ohromeně zírala. Nikdo přesně nevěděl, co se dědečkovi stalo, ale že to musí být zlé, toho si byli všichni vědomi. A to jediné, co její matku zajímá, jsou její milované květiny.

Ale copak ona je lepší? Před chvíli se přeci sama taky bavila hádkou těch dvou náfuků. Nicméně špatné svědomí měla ještě kvůli něčemu jinému. Více než případná dědečkova smrt jí svírala hruď ještě jiná starost. Vyhlídka, že vedení statku převezme její otec. A co když nebude poslouchat Konstantinovy rady?

Naposled pohlédla do skvostně zařízené haly, otočila se a vydala se do západního křídla. Bude lepší, když urychleně uposlechne matčino nařízení.

Dveře jejího pokoje se rozletěly právě v okamžiku, když si Katharina svlékala kabát. Clara byla hned u ní a pomáhala jí s kloboukem.

„Viděla jste ji? Princeznu Viktorii Luisu? Jaké měla svatební šaty?" Clara byla druhá pokojská a střídavě s Wiebke jí pomáhala s oblékáním. O matku se většinou starala mamzel Schottová.

„Bohužel ne, nesměla jsem s nimi jít do zámku v Berlíně. Vždyť mě ještě oficiálně neuvedli ke dvoru." Katharina viděla princeznu bohužel jen zdálky. Na oslavách byli jen rodiče a Konstantin. Maminka jí ale následující den o všem podrobně vyprávěla.

„Máti mi o nich ale povídala. Byly bílé a princezna měla prý pod velkou korunou dlouhý, nadýchaný závoj. Sál musel být skvostně vyzdoben. Všechny dámy se předvedly v nových šatech. Maminka

taky. Všechny měly své nejlepší šperky a pánové přišli v gardových uniformách. Ach, kéž bych byla alespoň jednou v životě tak krásná jako princezna Viktorie Luisa."

Clara opětovala její toužebný úsměv. Na okamžik se obě jinak zcela rozdílné dívky oddaly společnému snění.

Katharina potřásla hlavou. „Dokonce tam byl i kinematograf."

„Co to je?"

„To je přístroj, kterým uděláš dlouhou řadu fotografií, a když je pak rychle pustíš za sebou, tak se tomu říká film."

„Ach tak, filmy. O tom jsem už slyšela. Také bych někdy šla do takového biografu."

„Konstantin říkal, že je jeden ve Štětíně."

„Už jste někdy viděla nějaký film?"

„Bohužel ne. Ale tatínek s maminkou byli jeden večer ve varieté, kde kromě jiných kuriozit ukazovali i film. Prý to vypadalo velmi věrohodně."

Clara se zamračila. Asi úplně nevěděla, jak si to má představit. „A co jste ještě zažila?"

„Berlín je tak jiný. Je tam daleko více automobilů než u nás. Tramvaje jezdí napříč městem, uprostřed ulice. Člověk si musí dávat pozor, aby nespadl pod vagón. A pak tam ještě existují vlaky, které jezdí vysoko nad ulicemi."

„Vlaky na obloze?"

„Ne, nejsou na obloze, spíš jsou tam mosty mezi domy. Člověk to musí vidět na vlastní oči. Jsou tam také vlaky pod zemí. Ty jezdí dole pod městem, pod domy!"

„O tom jsem četla. Zajímalo by mě, co by se stalo, kdyby se ty domy zřítily."

„Proto jsme také nesměly jít. Konstantin a otec si prohlédli nástupiště podzemní dráhy na Viktoria-Luisen-Platz. Tak ráda bych byla bývala šla s nimi. Ach, v Berlíně existuje tolik vzrušujících věcí. Bylo to prostě úchvatné." Katharina se nechala unášet svými dojmy, zatímco ji Clara rozepínala šaty.

Tu ze všech nejdramatičtější příhodu by se však Katharina vůbec neodvážila vyprávět, protože byla pro matku příliš ponižující. Jelikož

kromě Konstantina ještě nikdo z nich nikdy nejel tramvají, koupil tatínek jízdenky pro celou rodinu. Mezitím máti vzadu vyvolala malé pozdvižení, protože jak byla sešněrovaná v korzetu a dlouhá vlečka jí bránila v pohybu, nedokázala se dostat na stupátko tramvaje. Alexander a Konstantin jí zespoda pomáhali, ale najednou po ní hmátla špinavá mužská ruka a vytáhla ji nahoru. Dotyčný dělník chtěl jen pomoct, ale máti lamentovala tak nahlas, že vzbudila pozornost průvodčího. Ten přišel dozadu a ke všemu matku ještě vyzval, aby si vyndala jehlici z klobouku. Samozřejmě mu nevyhověla. Neustoupila, ani když se odvolával na krvavou nehodu, která se stala před několika týdny při brždění. Následně ji průvodčí nutil, aby opustila vagón. Jinak se nebude pokračovat v jízdě. Matka byla znatelně popuzená. Ovšem ani tatínkova intervence na jeho postoji nic nezměnila. Nelibost sílila. Lidé chtěli jet dál. Jedna paní matce vynadala a kritizovala její afektované chování tak dlouho, dokud hraběnka pobouřeně tramvaj neopustila, což ale opět chvíli trvalo. Vlečka se jí zachytila o schod a roztrhla se. Naprosto ponižující příhoda. Ne, o tom nemohla říct Katharina před služkou ani slovo.

„Celé dopoledne jsme byli v obchodním domě Wertheim. Blyštivý stánek umění, všude se stovkami zrcadel a barevným sklem. Prý je to největší obchodní dům v celé Evropě. Vlastně je v tomhle městě všechno veliké. Obrovské domy, všude široké dlážděné nebo asfaltované ulice. Tolik kamene, všude kolem je kámen, a ty domy jsou všechny tak vysoké. Každých pár dní jsme s maminkou a tatínkem chodili na procházku do parku Tiergarten, abychom se nadýchali čerstvého vzduchu. Všude jsou lidé, lhostejno kam se zajde. Pořád se něco děje. Na té nádherné třídě Unter den Linden a Friedrichstraße je jeden luxusní obchod vedle druhého, stovky metrů po obou stranách. Cokoliv kdokoliv na světě vyrábí – všechno tu lze koupit. Neuvěřitelné. Chodníky jsou plné pouličních prodejců, květinářek a stánků s exotickým ovocem. Tatínek nechal u jednoho zastavit. Koupili jsme si ananas a každý dostal banán."

„Ananas? Co to je?"

„Ovoce z jihomořských kolonií. Prý chutná velmi sladce, když je správně zralé. Ale to naše nijak zvlášť dobře nechutnalo. … Jé, to

ti musím vyprávět. Car Mikuláš jel na projížďku automobilem přes město. A pak tam byli ti anarchisté."

„Anarchisté? Uprostřed Berlína?"

„Demonstrovali proti tomu – jak říkají – krvavému carskému systému." Katharina se zasmála. „Bylo absurdní vidět cara v takovém světle. Maminka se hrozně rozčílila. Skoro celou noc nespala."

„Claro!"

Clara hned pustila šaty a otočila se. „Ano, mamzel Schottová."

„Nedala jsem ti náhodou jiný úkol?"

„Ale vždyť Wiebke přece už…"

„Rozděluješ tu teď úkoly ty?" Oči se jí zúžily. Mamzel Schottová neměla ráda odmlouvání.

Clara se uklonila a hned zmizela. „Ano, mamzel Schottová."

„Komteso, Wiebke hned přijde." Hospodyně opustila pokoj.

Katharina si tiše povzdechla. S Clarou byla vždycky daleko větší zábava než s Wiebke. Ale samozřejmě by nikdy mamzel Schottové nemluvila do rozdělování úkolů. Mlčky stála a dívala se na zdi potažené látkovými tapetami, které byly v maminčiných nejoblíbenějších barvách. Rubínová červeň a smaragdová zeleň. Zlaté střapce se houpaly na brokátových závěsech. Poprvé Katharině připadaly příliš těžké a příliš tragické.

Vešla Wiebke a ostýchavě se uklonila. Obě pokojské nemohly být rozdílnější. Clara byla baculatá, měla černé vlasy a hnědé oči blízko u sebe. Byla živá a vždycky chtěla všechno vědět. Naproti tomu Wiebke byla tichá voda. Měla ohnivě rudé vlasy, vždycky přísně sčesané dozadu.

Katharina se domnívala, že by je nejraději schovala úplně, ale na to nebyl čepec, který pokojské nosily, dostatečně velký. Wiebke byla útlá, měla bílou mléčnou pleť a v létě jí hned naskákaly pihy, za které se zřejmě styděla. Ovšem její krásné zelené oči byly pozoruhodné. Katharina měla také zelené oči, stejně jako její matka, ale zdaleka ne tak světlezelené a zářící jako Wiebke.

Ještě jednu věc by Katharina s Wiebke hned měnila. Wiebke totiž vypadala už dospěle, ačkoliv jí bylo teprve čtrnáct, tedy jen o dva roky víc než Katharině.

„Komteso." Wiebke naznačila úklonu. „Doufám, že jste měla příjemnou cestu." Bez dalšího slova začala Katharině okamžitě rozepínat šaty.

Katharina toho tolik viděla, doslova překypovala samými novými zážitky. „Ta svatba byla nepopsatelná. Všichni, kdo mají nějaké jméno a postavení, se shromáždili v sále. Byl tam i britský korunní princ a ruský car. Matka mi všechno vyprávěla. Škoda, že jsem ještě příliš mladá, než abych se toho mohla účastnit."

„Určitě to byla velkolepá slavnost."

„Ale o dva dny dříve jsem se směla účastnit jubilejní slavnosti ke 100. výročí narození Richarda Wagnera. Mohla jsem si vzít ty zelené princeznovské šaty od mé sestry. Bylo to božské. Představ si, že Ludwig von Preußen mi dal svou navštívenku."

„Kdo to je?"

„Jeden z císařových synovců."

„Ach." Wiebke jako vždy reagovala jednoslabičně.

Na malinkou chviličku se Katharina hřála ve slunci svých vzpomínek, ale pak se opětovně vkradl ten nepříjemný pocit. Něco na Ludwigu von Preußen jí naháněl strach. Bylo to snad to velké jméno, které na ni působilo? Nebo bylo v jeho obličeji opravdu něco, z čeho jí na rukách naskakovala husí kůže?

Šaty sklouzly na podlahu. Vystoupila z nich. „Prosím, Wiebke, uvolni mi korzet."

Maminka jí ani po náročné cestě nedovolila, aby si korzet zašněrovala pohodlněji. Prý by jí přílišné uvolnění zkazilo postavu. Tady neznala slitování. Wiebke jí rychle stáhla košilku a spodní živůtek a pak konečně začala uvolňovat korzet.

„Úplně ho rozšněruj, alespoň na chvíli." Katharina se zhluboka nadechla. Už půl života nosí tuhle klec. Podle jejího názoru až příliš dlouho. Tu a tam zahlédla v Berlíně moderně oblečené dámy, které odložily korzety a nosily reformní, uvolněnou módu.

Katharina se posadila na postel a Wiebke jí stahovala z nohou punčochy. Ani tohle sama nedokázala zvládnout v tom zatraceném krunýři, který ji připravoval o všechnu svobodu.

„Mám vám vyndat ty hezké červené šaty?"

Katharina přikývla, ale pak si vzpomněla na dědečka. Červená by byla přeci jen trochu nevhodná. „Ne, přines mi prosím ty tmavomodré." Čekala, dokud se Wiebke neobjevila se šaty a čistou spodničkou. „Neumíš, si představit, kolik je dámských a pánských krejčovství. Maminka mi objednala troje nové šaty." Oči jí zářily. „Bílé denní šaty na léto, elegantní večerní šaty v ruské zeleni, s krajkou a blyštivými skleněnými perlami. Potom ještě jedny ze světlemodrého chintzu s šifonovými rukávy, pajetkami a jemnými výšivkami."

„To musí být úžasné."

Zněl hlas pokojské obdivně, nebo rezignovaně?

„Ano, velmi." Katharina si zklamaně pomyslela, že teď by se Clara ptala na střih a jak vypadají rukávy. A vůbec jaká je v Berlíně nejnovější móda. Možná by se měla zeptat matky, jestli by se nemohla stát Clara oficiálně její komornou. Samozřejmě by se neříkalo komorná, protože to by znamenalo, že by dostávala víc peněz. Na druhou stranu Wiebke byla důkladnější a také zručnější při úpravě vlasů. U Clary jí jehlice do vlasů často vypadla už po dvou hodinách. Kdyby jen Wiebke nebyla tak zdrženlivá.

„Konečně už nemusím nosit nabrané sukně. Žádná elegantní dáma v Berlíně je už nenosí. I matka to nakonec uznala. Objednala si novou garderobu i pro sebe."

Katharina se nesmírně těšila na nové šaty. Dvě blůzy, jednu sukni a pár nových bot si mohla hned odvézt s sebou. Všechno bylo daleko modernější než oblečení, které dosud nosila. Napadlo ji, že by při této příležitosti měla některé své staré šaty vyřadit a odložit na Vánoce. Dostaly by je pak služebné. Kdyby si odpáraly ty elegantní krajky, mohly by je nosit na nedělní bohoslužbu. Jinak služebnictvo nemělo mnoho příležitostí k opuštění statku.

Okamžitě si vzpomněla na toho nového kočího. Přeci jen měl její návrat alespoň jeden neočekávaný světlý bod. Ten muž ji na první pohled okouzlil. Byl urostlý a měl překrásné zářivé oči. Jestli si Katharina někdy představovala prince, který by ji zachránil, tak by určitě vypadal jako tenhle nový zaměstnanec. Musel nastoupit během jejich nepřítomnosti. Víc z toho krátkého přivítání na nádraží nepochytila, když se kočí spolu s Johannem Waldnerem staral o jejich kufry.

„Jaký je ten nový?“

Wiebke, která právě vyndávala čisté punčochy z prádelníku, jen nezúčastněně pokrčila rameny. Přesto Katharině neušel letmý úsměv, který jí přeběhl po tváři. I služce připadal ten nový kočí přitažlivý. Jak taky jinak?

„Nemůžu o něm říct nic bližšího. Přijel teprve včera pozdě večer a dnes od brzkého rána byl už na nohou, ani s námi nejedl. Celý den byl ve stáji u koní a u kočárů. Myslím, že chtěl asi udělat dobrý první dojem na vaši rodinu.“

Katharina se usmála. „Tak to se mu tedy určitě podařilo.“

* * *

Konečně přestalo pršet, slunce už stálo nízko. Teplé zlatavé světlo zalilo panský dům. Nažloutlé mraky v dálce zdobily oblohu tak malebně, jako by to bylo dílo nějakého malíře. Katharina svůj domov milovala, ale najednou jí připadal jako kamenný symbol strohých tradic, které ji drží v zajetí. Zřídkakdy se dostala při odpolední cestě kočárem někam dál než do přilehlých vesnic. Kromě Berlína byly Štětín a Swinemünde jediná větší města, která znala, když nepočítala návštěvu matčiny rodiny v Petrohradu. Petrohrad byl ovšem úplně jiný než Berlín. Jenomže ruskou metropoli navštívila naposledy před dvěma lety a dívala se na ni tehdy ještě dětskýma očima. Ani Swinemünde, tohle skvostné město u Baltského moře, které navštěvovala jednou do roka s rodinou, když se konaly císařské dny, nemělo takový esprit jako Berlín. Hlavní město bylo tak živoucí, plné vzruchu, tak moderní.

Celý den pršelo, jako by nebe chtělo oplakat její loučení. Od okamžiku, kdy nastoupila brzy ráno do salónního vagónu na štětínském nádraží, byl svobodě konec. Konstantin a Alexander mohli jet ten poslední kus cesty ze Stargardu druhým kočárem. Jak jim záviděla! Mamzel Schottová byla určitě zábavnější společnost než její matka, která ji nepřetržitě napomínala.

Katharina si sedla na okenní parapet. Nedaleko domu, byť poněkud stranou, byl navezený kopec a v něm byla ledárna. Její pohled

se napjatě ubíral přes pastviny. Vzadu za nimi byla dlážděná silnice, která vedla kolem vesnice a dál do Stargardu. V dáli se ve výběhu pásli koně. Lesy, louky, pole, jak daleko dohlédneš. Nic, co by předtím už tisíckrát neviděla.

Na štěrkové cestě bylo slyšet kočáry. Jelikož byl domovní trakt s pokoji členů rodiny umístěn poněkud stranou od hlavního traktu, zachytila jen koutkem oka, jak se kočár na štěrkovém povrchu příjezdové cesty otočil.

Běžela k balustrádě nad vstupní halou. Šest mužů neslo dědečka v dece dovnitř. Konstantin je navigoval, jak se mají nejlépe pohybovat na schodišti, aby starý pán pociťoval co možná nejméně otřesů. Katharina celý výjev strnule pozorovala. Tatínek a doktor Reichenbach zůstali stát dole. Tatínek zamumlal něco, čemu nerozuměla. Doktor kývl a ihned následoval nemocného, ale tatínek se rozhlížel po Caspersovi.

„Zařiďte, ať okamžitě přijede Wittekind."

Caspers se krátce uklonil a spěšně se domluvil s Eugenem, který stál u vchodu a čekal.

Ten přikývl a oba rychle zmizeli.

Otec stoupal po schodech, jako by mu někdo vložil na ramena těžké břímě.

Vtom ji otec uviděl. „Holčičko." Z výrazu jeho tváře poznala, že to s domácím pánem vypadá špatně. Hodně špatně, když tatínek nechal dokonce povolat pastora Wittekinda.

Tatínek ji vzal krátce do náruče. „Připrav se na nejhorší." Pustil ji a nenápadně si otřel oči. „Ať nám přinesou nahoru kávu a něco k jídlu. Strávím večer nahoře." Pak odešel za ostatními.

Poprvé v životě porozuměla větě, kterou jí předchozí guvernantka neustále omílala, když příliš otevřeně vyjádřila své přání: *Opatrně s tím, co si přeješ, mohlo by se to vyplnit.* Ona si tolik přála nějakou velkou změnu ve svém životě. A teď se zdá, že se její nejniternější přání splnilo.

Dole v kuchyni se právě překotně připravovala večeře. Katharina předala požadavek kuchařce, paní Hindemithové, protože nemohla najít mamzel Schottovou. Ze schodů dolů zrovna scházeli Kilián

a ten nový kočí. Katharině poskočilo srdce. Vypadá opravdu dobře. Chtěla využít příležitosti a seznámit se s ním, po čemž prahla už od svého příjezdu na nádraží. Pak uviděla, že s ním přicházejí dva lesní dělníci. Asi to nebyl ten nejvhodnější moment. Ale on se zastavil a sundal si čepici.

„Komteso, jestli se smím krátce představit: Albert Sonntag. Dnes je můj první pracovní den." Na jeden kratičký, blažený moment se na Katharinu usmál.

„Jistě." Panebože, co má říct? „Myslím, já vím… Jak politováníhodné, že se při vašem prvním dni stalo takové neštěstí."

„To je vskutku nešťastné." Vypadal, jako by chtěl ještě něco dodat, ale už nic neřekl.

„Jak se vede mému dědečkovi? Víte, co se mu stalo?"

Krásná ústa s plnými, měkkými rty cukla, jako by nechtěl říct nic nesprávného. „Bude lépe, když počkáte na lékařský nález." V jeho obličeji se zračil upřímný soucit.

„Ach… jistě. Počkám. Děkuji." Dobrý bože, jaké měl zářivé modré oči. Rozpačitě se podívala stranou, jako by ji přistihl.

Dva muži za ním zašoupali nohama. Zpola se k nim otočil. „Váš pan otec říkal, že se máme tady dole ohřát a usušit si šaty."

„Ano, to bude nejlepší." Teprve teď si všimla jeho zašpiněné a promočené livreje. Oba dělníci vypadali podobně vyčerpaně. Kilián už seděl u kamen v denní místnosti a Bertha mu právě nesla něco teplého k pití. „Udělejte to."

Když spěchala po schodech nahoru a dotýkala se zábradlí, třásly se jí ruce. Dobrý bože, jaký zvláštní pocit se jí zmocňoval? Bylo to něco úplně nového.

Když dorazila nahoru do vstupní haly, nevěděla, co si má se sebou počít. Nerozhodně zůstala stát. Jídelní výtah byl schovaný ve výklenku. Uslyšela slabé skřípění. Asi byl naložený požadovanou kávou a jel do prvního patra. Katharina vkročila doprostřed vestibulu. Za zadní stěnou byl velký taneční sál, který se rozprostíral přes dvě patra. Západním křídlem, kde byly pokoje členů rodiny, se hnala mladinká služka, zpola ještě dítě, s kbelíkem na popel a smetáčkem. Když uviděla Katharinu, bryskně se otočila. Teď,

když byla rodina doma, bylo služebnictvo zase vykázáno na zadní schodiště.

Děvče mále vrazilo do matky, která se vrátila ze zahrady a převlékla se. Hraběnka Feodora na ni vrhla rozzlobený pohled, ale aniž by ji slovně pokárala, spěchala z jednoho křídla do druhého. Měla napilno.

Katharina uslyšela venku kočár. Přijel Eugen s pastorem Wittekindem. Určitě ho zavolali, aby dědečka vyzpovídal a udělil mu poslední pomazání. To bylo zlé znamení. Sklíčeně ho pozdravila a doprovodila ho k dědečkově ložnici.

Stěny ve východním křídle byly vyvedeny v tmavých barvách. Co si pamatovala, bydlel dědeček ve starém traktu sídla postaveného do tvaru U. Od doby, kdy před osmi lety zemřela její babička, se tu nezměnilo vůbec nic. Maminka nechávala své soukromé pokoje a místnosti, kde přijímala a ubytovávala hosty, vždycky jednou za pár let modernizovat. Dědeček s tím nesouhlasil, ale nevyjadřoval se k tomu, neboť jí přenechal vedení domácnosti. Nevyjadřoval se k vybavení místností a výchově dětí, ale ve všem ostatním si ponechával hlasité poslední slovo. Že by se vzdal vedení, na to vůbec nepomyslel. Tatínkovi to nevadilo.

Katharina zaklepala, Wittekind byl bez slova vpuštěn. Ona sama zůstala stát nerozhodně přede dveřmi, které jí zavřeli před nosem. Jen o chvilku později vyšla ven matka s Konstantinem a Alexandrem. Rozpřáhla ruce, jako by chtěla děti odehnat.

„Pojďte, nechte svého otce s dědečkem o samotě." Nezvykle opatrně zavřela dveře.

„Co teď bude se statkem?"

Feodora se překvapeně podívala na svého nejmladšího syna. „Co tím myslíš?

„Co když umře?"

„Alexandře, co je to za hloupou otázku! To se tedy divím. Tvůj otec samozřejmě převezme statek." Prosmýkla se mezi dětmi a spěchala chodbou dolů.

„Říká se, že talent často přeskočí generaci. Nuže, bratříčku. Gratuluji." Alexander poklepal žoviálně svému staršímu bratrovi na

rameno. Když mu Konstantin odstrčil ruku, prohrábl si klidně rozcuchané vlasy. Posměšně se ušklíbl a odkráčel za matkou.

Konstantinův pohled těkal mezi zavřenými dveřmi a Katharinou. Tušil sestřiny obavy.

„Všechno bude v pořádku, vždyť tatínek má ještě nás."

„Myslíš tebe! Alexander beztak dělá jen pitomosti a … a já jsem jen dívka." Znělo to smutně, ale Katharina se teď, v téhle chvíli, cítila přesně tak bezmocná, jak ji matka vždycky vypodobňovala. Jestli dědeček zemře, tak se tady hodně změní.

Konstantin měl v obličeji neproniknutelný výraz. Jak prudce se s dědečkem dokázal hádat, tak ho stejně silně obdivoval. Spojovala je společná láska k půdě jako nikoho dalšího v rodině. Dědeček si velmi zakládal na tom, že je junker starého tradičního střihu. A právě proto byli neustále v sobě. Její bratr zemědělství studoval a od té doby, co se před pár měsíci vrátil z univerzitních studií, sem vnášel všelijaké nové myšlenky.

Donatus von Auwitz-Aarhayn všechny Konstantinovy návrhy doposud rázně a nevlídně odmítal, i když Katharině připadaly chytré. Bylo jasné, že jedině smrt starého patriarchy uvolní cestu k modernímu zemědělství. Jak se vyrovná její bratr s tímhle mostem, který se znenadání otevřel na cestě ke splnění jeho přání? Převážila u něj naděje, nebo smutek? Tak, jak Konstantina znala, věděla, že mu tohle dilema trhá srdce.

Bratr váhavě odcházel od dveří, jako by dědečka nechtěl nechat na holičkách. Katharina ho následovala. Doufala, že ji tatínek ještě jednou zavolá dovnitř, aby se mohla s dědečkem náležitě rozloučit, pokud by došlo k nejhoršímu. Ale neřekla nic, protože nechtěla vyslovit to, čeho se obávala: dědeček zemře.

Na konci chodby zabočili za roh. Tady, na dohled od haly, začínala ta část, kde měla matka při zařizování hlavní slovo. Na hedvábných tapetách byly živoucí barvy, chyběly jen obvyklé vázy s krásnými kyticemi. Původně bylo naplánováno, že se rodina vrátí domů teprve pozítří ráno. Ve spěchu, v jakém se dům chystal na jejich příjezd, byly čerstvé květiny zjevně to poslední na seznamu úkolů.

Její nejmladší bratr přeskočil na širokém schodišti dva poslední schody a hlučně dopadl na podlahu.

„Alexandře!“ napomenul ho Matthis. Domácí učitel se z ničeho nic zjevil v hale. „Chovej se slušněji, jestli mohu prosit. Tvůj dědeček leží na smrtelné posteli.“

Na moment zavládlo ticho, ale pak Katharina nezvykle jedovatě vyhrkla: „Vy přeci ještě vůbec nevíte, jestli zemře.“

Se vztyčenou hlavou kráčela směrem do západního křídla, do domovního traktu své rodiny. Potom se ale otočila a zvědavě běžela k oknu vedoucímu k čelní straně. Spatřila Konstantina, jak opustil dům. Asi jde naproti do domu správce Thalmanna, aby mu sdělil, co se přihodilo, a informoval se, co se v posledních týdnech na statku dělo. Byl už teď třikrát větším statkářem, než jakým kdy může být její otec. Přesto se Katharina modlila, aby statek ještě několik let řídil dědeček.

29. květen 1913

„To mě podrž. Kde je ten zbytek sulce ze včerejška?“ Kuchařka, Irmgard Hindemithová, natahovala krátký krk na podsaditém těle do všech stran. Udiveně třásla hlavou. „Vždyť ještě něco zbylo.“

Bertha stála za kuchařkou ve dveřích do masné spíže. „Opravdu? Myslela jsem, že si Kilián vzal poslední kousek.“

„Ano, ach tak. Tak to potom ano.“ Irmgard Hindemithová se rozhlédla po masné spíži. Tady se skladovaly uzenky a šunka. Na řetězech, přidělaných na hrubých řeznických hácích u stropu, viseli dva stažení králíci. Vedle byl věnec rügenwaldských čajových klobás. U stěny stál velký kameninový sud s nakládanými okurkami. Sádláky s husím a vepřovým sádlem z poslední podzimní zabíjačky byly umístěny na zavěšeném prkně mimo dosah lezeckých dovedností nenechavých myší.

Kuchařka hmátla po prkýnku, které leželo na kovovém roštu rovněž zavěšeném na řetězu. Pod ubrouskem byl kus šunky. „Tak musíme vzít tenhle. Přála bych si, aby nám panstvo dávalo vědět dřív. Objednávka přijde až zítra. K tomu máme ještě cizí lidi přímo v domě. Jako

by jejich dřívější návrat nenadělal už tak dost zmatku." Podala Bertě prkýnko. „Nakrájej ještě klobásu."

Bertha počkala, až Irmgard Hindemithová odemkne vedlejší chladicí sklep. Kuchařka sáhla do sudu s máslem a opět pečlivě zavřela dveře. V kuchyni nakrájela Bertha uzeninu, zatímco Hindemithová rozdělovala zlatavé máslo na malé talířky. Teď, v době květu pampelišek, bylo máslo obzvlášť žluté a chutné.

Všechno panstvo se nejprve rozloučilo se starým patronem, než usedlo k večeři. Konečně bylo na řadě i služebnictvo, daleko později než obvykle.

Bertha už utišila svůj nejhorší hlad dvěma odřezky. Irmgard Hindemithová by si toho stejně nevšimla. Kdykoliv se stalo něco nepředvídaného, co nutilo kuchařku ke spěchu, dostávala se do potíží. Také její dna způsobovala, že pracovala měsíc za měsícem pomaleji. Pokud byla Bertha dostatečně rychlá a převzala část jejích úkolů, mohla mlsat, kolik chtěla.

„Teď ji nakrájej a máme hotovo." Kuchařka sáhla po chňapce a odnesla těžkou plechovou konvici se šípkovým čajem naproti do denní místnosti. Bertha zručně nakrájela uzeninu na tenké plátky a naservírovala ji na prkýnko. Zbylý kousek zabalila do utěrky, aby se k němu nemohly dostat myši. Ačkoliv za pět let, co tu pracuje, viděla tady dole myš jen zřídka. Na to si tu drželi až moc koček.

S posledním tácem následovala kuchařku do denní místnosti, v níž služebnictvo jedlo nebo se zdržovalo, když už mu byla dopřána krátká přestávka. Večeře byla hotová, hrnec s horkou krémovou kroupovou polévkou stál před Berthiným místem. Clara, Wiebke a Kilián už seděli. Irmgard Hindemithová si sedla na místo nalevo od čela. Bertha si později sedne vedle ní.

Vstoupila mamzel Schottová. „Claro, říkám to teď naposledy. Jestli se ještě jednou vzepřeš mým nařízením, nedostaneš v neděli vycházku."

„Ale Wiebke už nesla tu horkou vodu nahoru."

„To je jedno. Já jsem ten úkol dala tobě. Wiebke měla pomáhat komtese s převlékáním. Nebudu trpět, že si stále vyhledáváš tu nejsnazší práci. Vyhnula ses i nošení zavazadel."

Clara se dotčeně mračila a mamzel Schottová přelétla pohledem prostřený stůl. „Jsme připraveni, že ano?“

Irmgard Hindemithová přikývla.

Když mamzel Schottová opět opustila místnost, Wiebke řekla vstřícně: „Mně je to jedno. Já bych tam tu vodu dovlekla.“

„Tak proč jsi mě potom prozradila?“

„Vůbec jsem tě neprozradila!“ hájila se Wiebke. Ale Clara se stejně zatvářila kysele.

Wiebke byla ve službě o rok déle než Clara. Věděla víc, uměla víc a byla pilnější. Všichni věděli, že zrzka je tmavovlasé služebné věčným trnem v oku.

Venku se rozezněl gong, který svolával služebnictvo k jídlu. Hospodyně přišla zpět. „Už se vrátil kočí?“

„Ani neodjel. Doktor i pastor ještě zůstávají… přes noc.“ V Kiliánově hlase byl podtext. Každý věděl, proč jsou ještě tady. Zůstanou tak dlouho, dokud starý statkář nezemře. Od odpoledne byla nálada ponurá. Nikdo netušil, co s sebou změna ve vedení statku přinese.

Hospodyně se obrátila na Claru a Wiebke. „Tak vy dvě později přichystáte dva hostinské pokoje.“

Wiebke kývala, kdežto Clara si špitala s Kiliánem.

„Copak tam máte tak zajímavého, že to my ostatní nesmíme slyšet?“ Theodor Caspers, majordomus, vešel dovnitř a usadil se do horního čela stolu.

„Chtěla jsem jen vědět, jak je hraběnka spřízněná s ruským carem,“ pronesla Clara nesměle.

„Dost úzce na to, abychom jí prokazovali nejvyšší úctu.“

Bertha jí tiše šeptla přes stůl: „Ale ne tak úzce, aby ji byli v březnu pozvali do Petrohradu, do Zimního paláce na banket k třístému výročí Romanovců.“

Mamzel Schottová se na obě varovně podívala a sedla si napravo od Casperse. „A mimochodem, ve dnech, jako jsou tyto, nechci slyšet žádné drby.“

Bertha naskládala z podnosu všechno na stůl a posadila se vedle kuchařky. V tom okamžiku vešel Albert Sonntag. Všechny oči se k němu hned obrátily. Bertha mu dneska ráno namazala s sebou dva

chleby, poté, co jeden snědl vestoje v kuchyni. Pro všechny ostatní to bylo poprvé, co s ním budou jíst. Krátce pokývl osazenstvu a očima přelétl podlouhlý jídelní stůl.

„Kam se mám posadit?"

„Vaše místo je vedle mě," řekla mamzel Schottová.

Bertha se potají ušklíbla na osazenstvo. Jelikož měla křivé zuby, zřídkakdy se smála s otevřenou pusou, a když už, tak si dávala ruku před ústa. Ten nový seděl přímo proti ní, i když by byla bývala raději, kdyby tam ještě seděl Hektor. Přesto, Clara pukne závistí. Pohlédla se zvědavým pousmáním na konec stolu a měla pravdu. Tvář služky planula závistí. Kočí obešel stůl a přitáhl si židli. Beze slova se podíval na osazenstvo. Clara se tiše zahihňala, Wiebke zčervenala.

„Kiliáne, nemáš mi co říct?"

Kilián se otočil s pokrčením ramen ke Caspersovi. Jeho rty se pohybovaly, ale nevyšel z nich ani hlásek.

„No, pokud sis toho nevšiml ty, nemůžeš si myslet, že já to na vědomí neberu. Co ten škrábanec? Škrábanec na tom hnědém kufru, který jsi předtím nesl do šatny!"

Kilián koktal. „Který hnědý kufr?" Tušil, co teď přijde.

„Hnědý kufr, který měl s sebou milostpán Alexander."

„Ten starý?"

Caspers uhodil pěstí do stolu tak silně, až příbory zařinčely. „Je úplně jedno, jestli je starý. Ty budeš laskavě zacházet s věcmi lépe. Není to tvůj majetek. Strhávám ti padesát feniků ze mzdy. To tě naučí být příště opatrnější."

Kilián k sobě vztekle tiskl rty. Nebylo to poprvé, co mu strhli peníze z výplaty. Všichni kolem stolu věděli, že kdyby teď odporoval, byla by suma dvojnásobná. Proto nic neřekl a zíral před sebe na košík s chlebem. Mamzel Schottová, soudě podle jejího výrazu, s tímhle postupem rovněž nesouhlasila. Ale ani ona nic neřekla. Bertha byla ráda, že má jen zřídkakdy co do činění s panem Caspersem. Jenže i jí už strhl peníze, a dokonce i paní Hindemithové, když jí spadla drahá porcelánová terina.

Dovnitř se vkradla hubeňoučká služka Hedwig.

„Umyla sis ruce?"

„Jistě, mamzel Schottová."

Kývla a čekala, až se děvčátko posadí. Dívka, skoro ještě dítě, měla světlé, slámově žluté vlasy, které jí vždycky trošku odstávaly. Byla povážlivě hubená. Většinou přicházela ke stolu jako poslední a jako první od něj zase vstávala. Na svůj útlý věk pracovala opravdu tvrdě.

„Snesla jsi dolů špinavou vodu?"

„Jistě, pane Caspersi." Její hlásek byla tak tichý, že ho bylo sotva slyšet.

Na okamžik bylo u stolu úplné ticho, potom si Caspers odkašlal a zadíval se na dvě prázdná místa u stolu. „Tak, když se opozdili. Dnes už nemůžeme déle čekat."

Sklonili hlavy a mamzel Schottová pronesla krátkou modlitbu. Bertha rozdělila kroupovou polévku a všichni sáhli po chlebu s máslem. V několika následujících minutách nepadlo ani slovo. Nikdo nevěděl, kdy budou opět povoláni do práce. Proto bylo žádoucí, aby se co nejvíce a co možná nejrychleji do sytosti najedli.

Ze druhého konce chodby se ozval zvuk dveří. Pak si někdo myl v kuchyni ruce a o chvíli později vešel čeledín Eugen.

„Očistil sis dobře i boty? Nemám chuť zase po tobě uklízet."

Eugen beze slova kuchařce přikývl a posadil se. Hned si vzal chleba s máslem. Bertha mu nalila talíř polévky a podala mu ho přes stůl.

„Co je s Johannem?" zeptal se Caspers.

Chlapec, který si chtěl právě dát první sousto, odložil chleba vedle talíře. Hladově zíral na krajíc. „On si pro něco přijde později. Musí ještě pracovat."

„Nemusíš ho pořád hájit. Všichni stejně víme, že Johann pravděpodobně opět požívá své jídlo jen v tekuté podobě."

„Claro! To už je opravdu přespříliš. Dojez svůj talíř, víc už nedostaneš. A pak připravíš oba hostinské pokoje sama." Mamzel Schottová nebyla ochotna tolerovat u stolu takové zlomyslnosti.

Clara se rozmrzele podívala na osazenstvo. Její poslední pohled platil Wiebke, jako by to byla její vina.

Eugen čekal, až se bude moct konečně najíst. „Já ale říkám pravdu. Je ještě s mladým pánem u Thalmanna."

„To je v pořádku," řekla hospodyně chlácholivě. „Klidně jez, potřebuješ to. A ty taky, Hedwig."

Několik následujících minut vládlo hltavé ticho, po chvíli byli první z nich natolik nasyceni, že začali zase mluvit. Hospodyně ohlásila na příští dny velké prádlo. To se týkalo Hedwig, Wiebke a Clary. Ne, že by přímo praly, ale musely všechno kolem toho organizovat.

Posléze už nedokázali skrýt vzrušení. Byl to Kilián, kdo se odvážil udělat první krok. Vždyť ten nový doteď skoro nepromluvil. „Pane Sonntagu, odkud jste?"

„Naposledy jsem pracoval na statku nedaleko Elbingu."

„Na velkém statku?"

Kočí přikývl a vzal si ještě kousek chleba. „Je větší než tenhle, víc polností, víc dobytka, krávy a chov prasat. Ale hlavní zdroj obživy je chov koní. Hřebčín pro chov trakénského koně."

Všichni vykulili oči. To bylo něco zvláštního. Bertha se ptala sama sebe, proč někdo vymění západopruský chov trakénského koně za pustinu v Zadních Pomořanech. Clara jedla svou polévku velice pomalu. Samozřejmě že nechtěla přijít o nejnapínavější část večera.

Bertha pobaveně pozorovala, jak Clara honí poslední lžíci polévky po talíři. Určitě byla už úplně studená. Tohle bylo pro Claru naprosto typické, že se chovala tak drze. Byla nejpůvabnější z celého ženského služebnictva, ačkoliv vlastně nebyla doopravdy krásná.

Bertha jí to přála, že jí u stolu vyčinili. Jako druhá nejmladší si opravdu hodně dovolovala. Bertha si nechala podávat talíře, aby mohla přidat jídlo. Clařin nejtoužebnější pohled patřil naběračce.

„Tak to se dobře vyznáte v koních?"

Sonntag skromně přikývl, zatímco si tlustě mazal krajíc máslem. „Myslím, že ano."

„Jak dlouho jste tam pracoval?"

Odkašlal si, kousl do krajíce a zvedl svůj talíř směrem k Bertě. Ta porozuměla a přidala mu.

„Několik let," řekl neurčitě.

„A předtím?"

Albert Sonntag se zhluboka nadechl a nejasně se rozhlížel po místnosti. „Tohle je můj třetí statek, na němž jsem zaměstnán.

Předtím jsem pracoval, už jako kočí, nedaleko Kolbergu." Znělo to definitivně, jako by už dál nechtěl mluvit o svém životě. Místo toho se obrátil ke Caspersovi.

„Předpokládám, že zůstanu v noci v pohotovosti?"

„Ano, to by bylo nejlepší." Zdálo se, že majordomus je s pracovní morálkou nováčka spokojen.

„Pastor se jmenuje Wittekind? Egidius Wittekind?"

Mamzel Schottová udiveně vzhlédla od talíře. „Ano, proč? Znáte ho?"

Sonntag lehce potřásl hlavou. „Jen jsem si nebyl jist, zda jsem předtím jeho jménu správně porozuměl. Nerad bych pana pastora oslovil nesprávně."

Zdálo se, že tohle vysvětlení všechny uspokojilo. Jenom mladí sluhové ne něj dál vrhali zvědavé pohledy.

„V Elbingu se toho děje přeci víc než tady? Tak proč ta změna?" Koneckonců bylo přeci známo, že v blízkosti leží Gdaňsk a že ani krásný Königsberg není daleko.

„Kiliáne, taková otázka se nesluší."

Podomek se zkroušeně podíval na mamzel Schottovou. Nový zaměstnanec po několika minutách vstal a rozloučil se poznámkou, že se chce podívat, jestli mají koně dost sena. Clara konečně dojedla poslední lžíci polévky a vstala. Rozladěně opustila místnost.

Když chtěla vstát Hedwig, hospodyně jí řekla: „Dojíš alespoň jeden talíř. Nepůjdeš dříve, než bude prázdný."

„Ale já musím ještě nahoru donést čerstvou vodu."

„To může dnes udělat Kilián," rozhodl Caspers. Kilián přitakal.

Hoch vstal a sáhl po posledním kousku klobásy.

„Kiliáne, nech ho ležet. Ty už jsi měl včera ten poslední kousek sulcu." Kuchařka se na něj káravě podívala.

„Já? To přeci vůbec není pravda."

Kuchařka vrhla na Berthu divný pohled. „Tak? No, dobře. Tak si ho klidně vezmi."

Hedwig potřebovala celou věčnost, než konečně ten talíř dojedla. Když byli všichni hotovi, Bertha odnesla velký polévkový hrnec zpět do kuchyně. Wiebke vypadala, jako by podřimovala. Také

Eugen upřeně zíral na dřevěný stůl před sebe, ale přitom neklidně cukal nohama.

Hospodyně, Caspers a kuchařka zůstali sedět, tak jako každý večer, když už nemuseli nic naléhavého vyřizovat. Bertha jim nalila čaj a začala uklízet talíře a příbory. Na stole nechala jen cukřenku. Eugen se posadil na volné místo po Claře na konci jídelního stolu a špital si tiše s Hedwig a Wiebke. Pravděpodobně měli totéž téma jako tři sloužící u druhého konce stolu – dnešní neštěstí a nejistou budoucnost statku.

Také Bertha byla neklidná. Starý patriarcha na statku jednoznačně udával takt. Ze všech koutů cítila nejistotu. Co se změní? Jen dobře, že jsou v Pomořanech. Tady dokonce i velké změny probíhají pomaleji.

Bertha poslouchala na půl ucha kuchařku, pana Casperse a mamzel Schottovou. Byli neobvykle zajedno ve svých obavách, ale ještě nebylo nic rozhodnuto a neslušelo se spekulovat o smrti.

„Dělá docela obstojný dojem, tenhle Sonntag."

„Víme o něm něco víc? Má dobré vysvědčení?"

Caspers se mírně vypjal, protože jako jediný měl nějakou informaci. „To nejlepší. Opravdu se ptám, proč to místo opustil. Má excelentní vysvědčení. Člověk by si málem myslel, že ho nechtěli nechat odejít."

„Ach, opravdu?" zeptala se kuchařka a zamíchala si cukr do čaje.

„To je zvláštní. Třeba ho dost dobře neplatili?"

„V chovu trakénského koně? Jestli nemají peníze oni, tak kdo jiný by je měl mít?"

„Přesto. Člověk nikdy neví. Víte o něm ještě něco?"

Caspers si zřetelně užíval, že ho ženy musí prosit. „Kočím je zřejmě už dlouho. Byl skoro tři roky v Elbingu. Původně pochází z Kolbergu. První vysvědčení jako kočí má z tamního sirotčince. Můžu jen říct, že všechna vysvědčení jsou vynikající."

„Na sirotka docela dost narostl. Ti jsou přeci jinak všichni takoví neduživí. To mu asi někdo často podstrkoval kus chleba navíc."

Hospodyně kývnutím kuchařce přitakala. „Vysoký a dobře vypadající. Až moc dobře na obyčejného kočího. Doufám, že nebudeme

mít žádné těžkosti s dívkami. Ještě nikdy jsem nezažila Claru tak vzdorovitou. Asi chtěla dělat důležitou."

Kuchařka se zasmála. „No, možná že přesně tohle byl ten důvod, proč opustil Západní Prusko. Milostné problémy se služkami."

„Nemalujte čerta na zeď!"

Paní Hindemithová zděšeně pohlédla na Casperse a pokřižovala se. „Neříkejte něco takového krátce před spaním. Vždyť pak nebudu moct usnout."

„Prorokuji, že s ním ještě budeme mít potíže." Mamzel Schottová vystrčila odhodlaně bradu.

„Jak vás to napadá?"

Přimhouřila oči a potřásla hlavou.

„Nevím, ale něco mi na něm přijde divné."

Caspers vytáhl obočí, takže díky tomu vypadal prostoduše. „Do jaké míry?"

„Působí trochu jako… nepůsobí jako poddaný."

„Myslíte, že je socialista?"

„Nebo něco ještě horšího… anarchista."

Irmgard Hindemithová se znovu pokřižovala.

„Je tu sice teprve od včerejška od večera, ale zatím jsem nenašel žádný důvod ke kritice. Vypadá velice schopně, je pilný, myslí na potřeby rodiny. To už má ve třech věcech nad Hektorem navrch."

Hektor byl kočí, který dal před dvěma měsíci výpověď. Před čtyřmi týdny musel předčasně opustil službu a odešel do Gdaňska, aby se tam poohlédl po lepším místě. Ačkoliv si ve skutečnosti nic nedovoloval, panstvo pociťovalo jako urážku už jen samotnou kočího touhu po něčem lepším.

„Hektor nebyl líný." Jako už tolikrát měla mamzel Schottová jiný názor než Caspers.

„Na druhou stranu *on* by se určitě nezeptal, jestli má zůstat v noci vzhůru, nýbrž by si stěžoval, že ti nahoře můžou ráno vyspávat." Caspers vstal, jako by tím definitivně odstranil všechny pochybnosti. „Vy tam, až skončíte, jděte dřív do postele. Kdo ví, co noc ještě přinese."

Hedwig, Wiebke a Eugen vstali a vyšli za Caspersem.

Paní Hindemithová počkala, dokud se majordomus nevzdálil. „Ať si o Albertu Sonntagovi myslí cokoliv, určitě není dobré znamení, že se o jeho prvním pracovním dni stalo tak velké neštěstí." Důrazně pokývala hlavou.

Hospodyně byla na kuchařčinu pověrčivost zvyklá. „To mu opravdu nemůžeme vyčítat. Vždyť ani nebyl poblíž."

„Ale stejně."

Mamzel Schottová vzdychla. Co se týkalo podobných věcí, byla jakákoliv diskuse s Irmgard Hindemithovou marná. „Milostivá paní ještě říkala, že by se v příštích dnech měla servírovat spíše lehká a jednoduchá strava. Předpokládám, že se chtějí zotavit z obžerství té spousty slavností."

Irmgard Hindemithová se vzdycháním vstala. „Co se asi změní, jestli starý pán zemře?" Obě ženy se na sebe na okamžik vážně zadívaly. Jejich život závisel v dobrém i zlém na osudu šlechty – neotřesitelná životní moudrost, kterou obě sdílely.

Pak společný okamžik pominul. Mamzel Schottová se teď půjde podívat, jestli rodina něco potřebuje, a kuchařka připraví pro panstvo, které bdí v ložnici starého hraběte, lehkou večeři.

Když Bertha všechno sklidila, utřela stůl. Zatímco čekala, až se uvaří druhý kotel vody na nádobí, zametala denní místnost. Objevil se malý lístek. Někdo tenhle útržek u sebe dlouho nosil, protože byl flekatý a na zohýbaných hranách přelámaný. Přečetla si těch několik slov napsaných dětským rukopisem. Obsah byl vskutku velmi podivný.

30. květen 1913

Egidius Wittekind si povolil límec. Syn starého hraběte právě opustil společně s doktorem ložnici. Po hodinách, kdy zde setrvávali a vyčkávali, chtěli něco malého sníst.

Naposledy tu slavili s celou rodinou Poslední večeři. Následně se jeden po druhém rozloučili se starým pánem. Podle jeho názoru by se musel stát zázrak, aby se vznešený pán ještě zotavil.